

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

ISBN 978-966-184-417-8

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

Миць Я. В., Петренко І. М. Попередження та вирішення конфліктів у діяльності керівників закладів вищої освіти	250
Могила С. Є., Тодорова І. С. Педагогічні умови формування здатності до самооцінювання навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи в процесі магістерської підготовки	255
Молодецький К. В., Петренко І. М. Професійна компетентність майбутніх інженерів хімічного профілю в закладах вищої освіти.....	262
Палаженко В. В., Шара С. О. Організація науково-дослідної роботи студентів.....	267
Панько Р. В., Петренко С. М. Система виховної роботи в закладах вищої освіти	272
Почтар І. Д., Нестуля С. І. Наукові підходи до формування медіакультури майбутніх викладачів вищої школи в процесі магістерської підготовки	278
Пух В. М., Петренко І. М. Становлення цінностей в освітньому процесі	284
Ропавка А. В., Кононець Н. В. Поняття педагогічної культури магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи»	291
Рудаков С. С., Кононець Н. В. Удосконалення професійної підготовки фахівців готельно-ресторанного господарства в закладах вищої освіти	296
Старолат В. С., Тодорова І. С. Ігрові технології в освітньому просторі університету	301
Ступар А. В., Усанов І. В. Критерії сформованості професійної компетентності майбутніх юристів у системі фахової передвищої освіти	308
Тоноян Д. Г., Кононець Н. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки фахівців економічного профілю	312

Список використаних джерел

1. Шикун А. Ф. Организационная психология / Шикун А. Ф. – Москва : Бератор, 2004. – 129 с.
2. Конфлікти в педагогічних системах : зб. доп. наук.-практ. конф., 20–21 трав. 1997 р. – Вінниця : ВОГУ, 1997. – 350 с.
3. Анцупов А. Я. Конфликтология : учебник для вузов / Анцупов А. Я., Шипилов А. И. – 3-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 496 с.
4. Конфликтология : хрестоматия / сост. Н. И. Леонов. – 2-е изд., стер. – Москва : МПСИ ; Воронеж : МОДЭК, 2003. – 304 с.
1. Голобородько Г. П. Формування навичок діяльності з попередження та вирішення конфліктів у процесі професійної освіти майбутніх менеджерів [Електронний ресурс] / Голобородько Г. П., Щербак О. Г. – URL: http://www.confcontact.com/Okt/32_Golob.htm. – Назва з екрана.
5. Управление конфликтами, изменениями и стрессами / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури // Основы менеджмента : пер. с англ. Москва : Дело, 1992. – С. 516–562.
6. Дурманенко Є. А. Конфлікти в педагогічному процесі : монографія / Дурманенко Є. А. – Луцьк : РВВ Вежа Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 287 с.
7. Аклаев А. Р. Этнополитическая конфликтология: анализ и менеджмент / Аклаев А. Р. – Москва : Дело, 2005. – 472 с.
8. Скібіцька Л. І. Менеджмент : навч. посіб. / Скібіцька Л. І., Скібіцький О. М. – Київ : Центр учбової л-ри, 2007. – 416 с.

УДК 378.1

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМООЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

*С. Є. Могила, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки
освітня програма «Педагогіка вищої школи»*

І. С. Тодорова, к. психолог. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті схарактеризовано методикау реалізації педагогічних умов формування здатності до самооцінювання

навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки: створення гуманного, професійного освітнього середовища, що забезпечує самореалізацію і рефлексію усіх суб'єктів навчальної діяльності; педагогічне стимулювання магістрантів до самооцінювання навчальної діяльності; використання у навчальному процесі магістерської підготовки майбутніх викладачів вищої школи сучасних цифрових технологій.

Ключові слова: педагогічне стимулювання, майбутній викладач, вища школа, навчальна діяльність, магістерська підготовка, самооцінювання, методика, цифрові технології.

Abstract. The article proposes a method of implementing pedagogical conditions for the formation of the ability to self-assess the educational activities of future teachers in the process of master's training: creating a humane, professional educational environment that provides self-realization and reflection of all subjects; pedagogical stimulation of undergraduates to self-assessment of educational activity; use of modern digital technologies in the educational process of master's training of future teachers of higher education.

Key words: pedagogical stimulation, future teacher, higher school, educational activity, master's preparation, self-assessment, technique, digital technologies.

Постановка проблеми. Модернізація системи вищої освіти сприяла оновленню навчального процесу: на зміну традиційному, інформаційно-пояснювальному способу навчання, що визначався як базовий, прийшов діяльнісно-практичний, під-грунтям якого є самонавчання студентів. Це, у свою чергу, передбачає вдосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи – магістерської підготовки в закладі вищої освіти (ЗВО), у межах якої здійснюється опанування не лише сукупністю фахових компетентностей згідно освітньої програми спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, але й системою методів оцінювання власної навчальної діяльності. Переосмислення цінностей вищої освіти зумовлює необхідність навчання студентів самоорганізації власної діяльності, що, у свою чергу, вимагає змістової самооцінки,

яка виступає мотиваційно-стимулюючим механізмом саморегуляції навчальної діяльності та основою її успішності.

Вочевидь, це актуалізує проблему пошуків педагогічних умов формування здатності до самооцінювання навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанням педагогічного стимулювання присвячено науковий доробок педагогів і психологів Ю. Бабанського, Ю. Демченко, А. Зосімовського, Л. Божович, О. Леонтєва, В. Мерліна, Е. Голанта, Л. Занкова, Н. Менчинської та ін. Методи й особливості процесу педагогічного стимулювання були досліджені Є. Бондаревською, В. Ковальчуком, О. Мамоном, В. Сластьоніним, В. Тарасюк, Л. Ткачук, М. Ткачук, М. Яновською, О. Яцієм та іншими вченими. Проте зазначимо, що проблема розроблення методик педагогічного стимулювання майбутнього викладача вищої школи до самооцінювання навчальної діяльності у процесі магістерської підготовки не стала предметом спеціальних досліджень.

Формулювання мети. Метою статті є характеристика педагогічних умов формування здатності до самооцінювання навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальним для ЗВО є завдання не лише сформувати у майбутнього фахівця певну сукупність знань, умінь, навичок, але й навчити студента осмислювати результати власних дій, специфіку діяльності, особистісні якості та виробляти на цьому підґрунті професійно-особистісну спрямованість. Засновані на рефлексії, самоаналіз і самооцінка навчальної та професійно-педагогічної діяльності забезпечують її контроль, корекцію, спонукають суб'єкта до саморозвитку й самовдосконаленню (Меднікова, 2002).

Відтак, формування здатності до самооцінювання навчальної діяльності потребує створення відповідних педагогічних умов, запровадження спеціальних заходів, зорієнтованих на сприяння усьому комплексу рефлексивно-проектувальних умінь майбутнього викладача вищої школи.

Аналіз психолого-педагогічної літератури (В. Балюк, М. Гриньова, Н. Кононец, О. Мамон, Г. Остапенко та ін.) свідчить, що формуванню умінь самооцінки навчальної діяльності у майбутніх викладачів ЗВО сприятиме реалізація таких педагогічних умов:

1) створення гуманного, професійного освітнього середовища, що забезпечує самореалізацію і рефлексію усіх суб'єктів навчальної діяльності;

2) педагогічне стимулювання магістрантів до самооцінювання навчальної діяльності;

3) використання у навчальному процесі магістерської підготовки майбутніх викладачів вищої школи сучасних цифрових технологій.

З метою реалізації педагогічних умов формування здатності до самооцінювання навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки запропоновано методику педагогічного стимулювання магістрантів до самооцінювання навчальної діяльності з використанням цифрових технологій під час вивчення дисципліни «Цифровізація освітнього процесу»:

1. Активізація викладачів на усвідомлення магістрантами сутності навчальної діяльності. Увага дозволяє магістрантові зосередитися, усвідомити особистісний сенс наступної навчальної діяльності, що знаходить відбиття у готовності діяти. Отже, викладачі на початку роботи розкривають магістрантам сутність навчально-пізнавальної діяльності, повідомляють, які знання необхідно засвоїти, які способи опанувати навчальну інформацію, як необхідно побудувати самостійну навчальну діяльність.

2. Активізація викладачів на усвідомлення магістрантами мотивації навчальної діяльності. Зовнішні мотиви актуалізують необхідну потребу, яка стимулює особистість на здійснення певних дій. Проте для ефективної навчальної діяльності необхідно, щоб магістрант усвідомив необхідність опанування новими знаннями, вміннями, навичками, прагнув здолати пізнавальні утруднення, виробити в собі необхідні здібності та професійні якості. З цією метою викладачі використовують метод ситуа-

ційних завдань – навчальні ситуації для вибору і усвідомлення мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентами, а саме: ситуація вибору при визначених варіантах відповідей (закритий вибір), ситуація вільного (відкритого) вибору без відповідей, ситуація вибору з кількох односпрямованих спонукань (супідрядність мотивів з конфліктом), ситуація вибору з обмеженнями (дефіцит часу, змагальна ситуація та ін.).

3. Зосередження уваги на навчальній ситуації. Для включення у діяльність, для виконання певного завдання магістрантові необхідно зосередити свою увагу на навчальній ситуації, переорієнтувати на неї свої інтереси, цілі, мотиви, загальмувати негативні спонукання. Для реалізації зазначеного елемента в практиці підготовки майбутніх викладачів вищої школи використовувалися цікаві приклади, парадоксальні факти, незвична форма подання навчального матеріалу, дидактичні ігри, дискусії, аналіз педагогічних ситуацій, роз'яснення значущості та використання отриманих знань у майбутній професійній діяльності, емоційне забарвлення навчальної роботи.

4. Самостійне визначення магістрантами цілей навчальної діяльності. Якщо мотив спонукає діяльність, то мета визначає спрямованість активності студента, характер його початкових дій. Відтак, оцінивши навчальну ситуацію, сконцентрувавши на ній свою увагу, магістрант визначає мету і прагне досягти її. Отже, викладачі прагнуть до того, щоб магістрант чітко, усвідомлено уявляв, які знання йому необхідно засвоїти, які уміння виробити, що для цього необхідно зробити, а саме: навчитися вирішувати певний тип задач, вирішити їх певну кількість, виконати самостійне завдання і т. ін. Відтак, постановка магістрантом мети, яка представлена у вигляді форми, образу, усвідомленого, передбачуваного результату діяльності, актуалізує готовність до її досягнення і тим самим визначає подальшу спрямованість дій магістранта. Запропоновано до упровадження метод студентського портфоліо.

5. Організація самостійної роботи магістрантів. Проте цей елемент зумовлює наявність протиріччя: між тенденцією до самостійної навчально-пізнавальною діяльністю та можливістю її

реалізувати. Для вирішення цього протиріччя викладач використовує прийоми чергування різних видів діяльності (репродуктивних, конструктивних, творчих, усних, письмових, складних, легких, індивідуальних, групових, фронтальних), оцінювання навчальної діяльності здійснюється таким чином, щоб чергувати у магістрантів мотиви та емоції з позитивною та негативною модальністю, залучати магістрантів до активного пошуку, самоконтролю і самооцінювання.

6. Організація у навчальній діяльності оперативного зворотного зв'язку. Здійснення навчальної діяльності обов'язково супроводжується наданням магістрантам інформації, що стимулює їх, яку отримують шляхом контролю, самоконтролю, оцінювання і самооцінювання її перебігу та результатів. Зацікавленість, прагнення до навчальної діяльності виникають і закріплюються, якщо те, що заплановано досягнуто, є результати та задоволення від роботи. Отже, магістрантам пропонуються конкретні завдання, виконання яких супроводжується наданням інформації щодо успішності їх виконання (комп'ютерне тестування).

7. Самооцінювання процесу і результату навчально-пізнавальної діяльності – емоційне відношення до неї. Обов'язковою умовою ефективної навчальної діяльності є створення мотивації завершення – магістрант має оцінити, які визначені цілі досягнуті, які – ні, визначити причини цього, сформулювати для себе висновки, завдання на подальшу роботу. Усвідомлюючи сутність і значення навчальної діяльності, магістрант співставляє її якість з нормативами, стандартами, прагненнями і виявляє готовність відповідати за власні дії. Відтак, самооцінка, рефлексія навчальної діяльності магістранта визначає її соціальність. Педагогічна значущість самооцінювання полягає в тому, що в ній проявляється не предметна, а суспільне стимулювання діяльності, що відкриває особистості можливості для її удосконалення.

Висновки. Таким чином, формуванню здатності до самооцінювання навчальної діяльності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки буде сприяти реалі-

зація таких педагогічних умов: створення гуманного, професійного освітнього середовища, що забезпечує самореалізацію і рефлексію усіх суб'єктів навчальної діяльності; педагогічне стимулювання магістрантів до самооцінювання навчальної діяльності; використання у навчальному процесі магістерської підготовки майбутніх викладачів вищої школи сучасних цифрових технологій.

Список використаних джерел

1. Балюк В. О. Сучасні підходи до розроблення електронних освітніх ресурсів для формування цифрової компетентності майбутніх економістів / Балюк В. О., Кононець Н. В. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2019. – № 4(156). – С. 15–21.
2. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбе-режувального освітнього середовища // Гриньова М. В., Коно-нець Н. В., Дяченко-Богун М. М., Рибалко Л. М. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – Том 72, № 4. – С. 182–193.
3. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Кононець Н. В. // Педагогічні науки : зб. наук. пр. Полтава. – 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
4. Мамон О. В. Педагогічне стимулювання майбутнього вчителя до самооцінки навчальної діяльності у процесі професійної підго-товки : автореф. дис. ... канд. пед. н. : 13.00.09 / Мамон О. В. – Тернопіль, 2016. – 20 с.
5. Меднікова Г. І. Самооцінка та рівень домагань особистості як динамічна система : дис. ... канд. психол. н. : 19.00.01 / Медні-кова Г. І. – Харків, 2002. – 194 с.
6. Kononets N. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine / Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. // Turkish Online Journal of Distance Educa-tion-TOJDE. July 2020. ISSN 1302-6488. – Vol. 21. – № 3. – Article 14. – P. 199–220.
7. Leshchenko M. Framework for Assessment the Quality of Digital Learning Resources for Personalized Learning Intensification / Leshchenko M., Lavrysh Yu., Kononets N. // The New Educational Review. – Vol. 64, № 2. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2021. – P. 148–160.